

УДК 378:615-051
DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.90-93

Кіщук Віталій Михайлович
асистент

кафедра хіміко-фармацевтичних дисциплін
Рівненська медична академія КЗВО «Рівненська медична академія»
м.Рівне, Україна
kishchuk.vitalij@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7694-4970>

ОБҐРУНТУВАННЯ ПОТРЕБИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ КОЛЕДЖ–АКАДЕМІЯ НА ЗАСАДАХ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Анотація. У статті наголошено на тому, що у системі вищих медичних навчальних закладів освітній процес має бути організовано таким чином, що дипломовані фармацевти були спроможні виконувати інноваційні професійні завдання. Суттєвого вдосконалення професійної підготовки майбутніх фармацевтів можна досягнути на основі цілеспрямованого впровадження акмеологічного підходу. На основі вивчення психолого-педагогічної літератури, опрацювання документів і нормативних матеріалів, аналізу, синтезу, індукції, дедукції та порівняння розглянуто зміст акмеологічного підходу і проаналізовано практичні результати від його реалізації в освітньому процесі вищих медичних закладів в системі «коледж – академія». З'ясовано, що акмеологічний підхід дозволяє розглядати професійну підготовку майбутніх фармацевтів з погляду удосконалення та гармонії. Цей підхід дозволить суттєво вдосконалити освітній процес, а також допоможе забезпечити конкурентоспроможність майбутніх фахівців на ринку надання фармацевтичних послуг населенню України.

Ключові слова: майбутні фармацевти; професійна підготовка; неперервність; акмеологічний підхід.

Вступ. Протягом останніх десятиліть психолого-педагогічним аспектам професійної підготовки фахівців у галузі фармації не приділялося належної уваги. Такий стан речей призвів до певного відставання процесів організації професійної підготовки студентів у вищих медичних навчальних закладах II–III рівнів акредитації від розвитку сучасної психолого-педагогічної науки і освітніх технологій та послужив головною причиною деякого зниження конкурентоздатні медичних фахівців фармації на ринку праці.

З появою нових, продиктованих часом та суспільним замовленням вузькопрофільних спеціальностей таких як: «Клінічна фармація», «Технологія фармацевтичних препаратів», «Технологія парфюмерно-косметичних засобів», «Лабораторна діагностика», «Біотехнологія БАР», «Екобіотехнологія», «Економіка підприємства», «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук», «Виробництво фармацевтичних препаратів», виникла нагальна потреба у кваліфікованих фахівцях в галузі фармації, яким притаманні нові прогресивні способи мислення. Нині у системі медичних навчальних закладах має бути організовано освітній процес таким чином, що дипломовані фармацевти були спроможні виконувати інноваційні професійні завдання, що поставлені перед ними. Вважаємо, що значних результатів у вдосконаленні професійної підготовки майбутніх фармацевтів можна досягнути на основі цілеспрямованої діяльності щодо впровадження інноваційних освітніх технологій та акмеологічного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що психолого-педагогічні аспекти формування професійної підготовки фахівців для фармацевтичної галузі присвячено науковій праці Л. Галій, В. Назаркіної, С. Огарь, Л. Пляки, Р. Сагайдак-Нікітюк та ін. У процесі дослідження з'ясовано, що питання організації освітнього процесу студентів фармацевтичних факультетів вивчали Н. Городиська, Т. Каленюк, З. Мнушко, М. Слабий та ін. У публікаціях М. Головенко, В. Толочко, В. Черних та ін. проаналізовано практичні шляхи вдосконалення підготовки майбутніх фахівців-фармацевтів в Україні. Публікації А. Деркача, С. Калаур, О. Овчарук, С. Пальчевського,

О. Пометун та ін. висвітлюють сутність та зміст акмеологічного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців у ЗВО. Наведений спектр наукових досліджень становить наукову цінність для професійної підготовки майбутніх фахівців фармації, утім лише опосередковано стосується аналізу практичного потенціалу для освітнього процесу вищих медичних закладів, які готують майбутніх фармацевтів.

З'ясовано, що впродовж останніх 10 років захищено ряд дисертаційних робіт, які присвячені вивченню професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі фармації. Так, у дослідженні І. Бойчук (Бойчук, 2010) зосереджено увагу на аналізі педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фармацевтів у коледжі. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю вивчала Л. Кайдалова (Кайдалова, 2011). У полі наукових досліджень І. Светочевої перебували психолого-педагогічні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фармацевтичної галузі (Светочева, 2013). Однак, нами було встановлено, що провідні засади неперервної професійної підготовки майбутніх фармацевтів у системі «коледж – академія» на засадах акмеологічного підходу ще й нині ґрунтовно не досліджені. Наведені вище факти послужили головним поштовхом для нашого дослідження.

Метою статті є теоретичне обґрунтування концептуальних положень формування готовності майбутніх фармацевтів до фахової діяльності у процесі неперервної підготовки в системі «коледж – академія» на засадах акмеологічного підходу. **Завдання дослідження** було спрямоване на вивчення потенціалу акмеологічного підходу для вдосконалення професійної підготовки майбутніх фармацевтів у процесі неперервної освіти.

Методи дослідження. У ході вивчення означеного кола наукової проблематики, головним чином, були використані теоретичні методи дослідження. Так, вивчення психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми, опрацювання документів і нормативних матеріалів, що визначають зміст професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю у системі «коледж – академія»

– дозволили узагальнити науковий матеріал; аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння – дали можливість проаналізувати основні перспективи від впровадження акмеологічного підходу і спрогнозувати практичні результати від його реалізації в освітньому процесі вищих медичних закладів II-III рівнів акредитації.

Виклад основного матеріалу. Беручи до уваги те, що сучасне українське суспільство, у цілому, та медична сфера зокрема, мають фундаментальну потребу у майбутніх фармацевтах, яким притаманний високий інтелектуально-творчий потенціал та глобальне професійне мислення, а також сформована готовність до професійної діяльності необхідно змінити систему професійної підготовки майбутніх фармацевтичних кадрів.

З прийняттям у нашій державі Законів України «Про освіту» (2017 р.) та «Вищу освіту» (2014 р.), розробки нової Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України та реалізації Указу Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.), Наказів МОЗ України «Про затвердження Положення про особливості ступеневої освіти медичного спрямування» від 24.02.2000 р. №35, «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої медичної та фармацевтичної освіти» (від 22.03.2004 р. № 148), «Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки» (від 13.09.2010 р. № 769), а також введенням Галузевих стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій, головним інтегральним показником якості професійної підготовки є професіоналізм, що формується у процесі професійної підготовки. У нашому баченні така професійна підготовка майбутніх фахівців має бути неперервною та базуватися на засадах акмеологічного підходу.

Проведений теоретичний аналіз наукових психолого-педагогічних підходів щодо формування готовності до діяльності майбутніх фахівців, а також дослідження сучасної методики й практики професійної підготовки майбутніх професіоналів для фармацевтичної галузі у медичних закладах вищої освіти засвідчили наявність суперечностей між:

- соціальним замовленням українського суспільства на професійну підготовку компетентних фармацевтів та недостатньо ефективними підходами до забезпечення неперервності та ступеневості такої підготовки у системі «коледж – академія»;
- необхідністю вдосконалення фармацевтичної освіти та неготовністю закладів вищої медичної освіти належним чином забезпечити впровадження педагогічних інноваційних технологій у професійну підготовку майбутніх фармацевтів;
- вимогою щодо опанування усіма професійними функціями майбутніми фармацевтами ще під час навчання та епізодичним використанням акмеологічного підходу в освітньому процесі.

Обґрунтовуючи потребу суттєвого вдосконалення професійної підготовки майбутніх фармацевтів на основі впровадження акмеологічного підходу, було з'ясовано, що така діяльність, з психолого-педагогічної точки зору, обумовлена, насамперед, необхідністю підняття престижу професійної діяльності фахівців фармацевтичного профілю в українському суспільстві. Вважаємо, що системне впровадження ступеневої («молодший спеціаліст» – «бакалавр» – «магістр») та неперервної («медичний коледж» – «академія») професійної підготовки фармацевтичних кадрів у нашій країні має базуватися на вдоско-

наленні освітнього процесу на основі використання надбань акмеології та впровадження акмеологічного підходу.

Повністю погоджуємося із висновком С. Пальчевського про те, що акмеологія є тією інноваційною науковою галуззю, яка безпосередньо націлена на пошук оптимальних шляхів та практичних механізмів, які допоможуть у вдосконаленні особистісного і професійного розвитку та сприятимуть у досягненні найвищих вершин («акме»–вершин) у фізичному, духовному та професійному становленні й розвитку (Пальчевський, 2010). Досліджуючи потенціал акмеологічного підходу, С. Калаур стверджує, що «акмеологія, яка є наукою про механізми вдосконалення людської діяльності на базі новітніх інноваційних технологій, у повній мірі може сприяти формуванню професійного та компетентного фахівця» (Калаур, 2014, с. 82). Поділяємо позицію авторки у тому, що нині акмеологічний підхід посідає провідне місце у системі акмеологічних основ організації освітнього процесу у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Опосередковано про вагомість акмеологічного підходу наголошено у Наказі Міністерства охорони здоров'я України № 838 від 18.12.2007 р. У цьому нормативному документі (Наказ, 2007) затверджено Концепцію розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України, у якій визначено пріоритетні напрямки та головні програмні завдання, спрямовані на підвищення ефективності професійної підготовки фахівців-фармацевтів. Зокрема, наголошено на вагомості поетапного впровадження ступеневої підготовки фармацевтичних кадрів, що полягає в послідовному здобутті в закладах вищої медичної освіти академічних ступенів «бакалавр» і «магістр». Така професійна підготовка має бути спрямованою на розвиток та вдосконалення готовності майбутніх фармацевтів до подальшого особистісного та професійного зростання.

Повністю підтримуємо думку В. Сліпчук у тому, що нині доцільно звертати вагому увагу на те, що процеси модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців як у європейському просторі, так і у нашій країні, спонукають викладачів, які готують фармацевтичні кадри до створення сприятливих психолого-педагогічних умов, які максимально позитивно впливатимуть на формування «професійної компетентності, загальної освіченості і культури, комунікабельності, самостійності у прийнятті рішень та відповідальності за свої дії» (Сліпчук, 2014, с. 64).

Ми переконані у тому, що акмеологічний підхід має посісти провідне місце у професійній підготовці майбутніх фармацевтів, які навчаються у вищих медичних навчальних закладах. Цей факт пояснюємо тим, що акмеологічний підхід дозволяє розглядати професійну підготовку майбутніх фармацевтів з погляду удосконалення, точності та гармонії. Погоджуємося, що акмеологічний підхід є базисною узагальнюючою акмеологічною категорією, «яка описує сукупність принципів, прийомів і методів, які дозволяють вирішити акмеологічні завдання та проблеми» (Деркач, 2003, с. 226). З психолого-педагогічної позиції, як доводять О. Дубасенюк, А. Деркач, В. Зазикін, В. Ільїн, Н. Кузьміна, С. Пальчевський, цей підхід сприяє оптимізації освітнього процесу та спрямований на досягнення «акме» (максимального рівня розвитку (фізичного, духовного, особистісного, професійного)) кожним студентом під час здобуття освіти. У нашому розумінні впровадження акмеологічного підходу в освітній процес закладів вищої медичної освіти, які готують майбутніх фар-

мацевтів, дозволить активно плувати на такі три вектори, як: формування у студентів стійкого інтересу до обраної професії; цілеспрямований розвиток особистісно-професійних рис та якостей, які є необхідними для реалізації основних функцій; організацію активного професійного самовдосконалення та стимулювання до саморозвитку в процесі фахової підготовки. Тобто, у нашому розумінні, впровадження в освітній процес вищих медичних навчальних закладів акмеологічного підходу допоможе у таких аспектах: формування у студентів ще під час навчання внутрішнього прагнення до постійного поповнення теоретичних знань; розвиток практичних умінь самостійно ставити й ефективно вирішувати різноманітні завдання професійного характеру; вдосконалення здатності до самореалізації студентів як в особистісній, так і в професійній сфері (індивід → особистість → суб'єкт діяльності).

Таким чином, узагальнюючи представлену вище інформацію, можемо наголосити на тому, що готовність майбутніх фармацевтів до професійної діяльності визначається не лише ґрунтовними вузько-спеціалізованими знаннями, а й охоплює загально-теоретичні інваріантні знання, що допомагають у

цілісному становленні фахівця, сприяють розвитку особистісно-професійних якостей, позитивно впливають на розвиток інтелекту, допомагають у творчій самореалізації й адаптації до умов майбутньої професійної діяльності. Вважаємо, що таку готовність можна сформувати у процесі неперервної професійної підготовки у системі «коледж – академія» лише на основі цілеспрямованого впровадження акмеологічного підходу. Цей підхід дозволить суттєво вдосконалити освітній процес, допоможе забезпечити майбутнім фахівцям конкурентоспроможність на ринку надання фармацевтичних послуг.

Представлений матеріал дозволяє зробити наступні висновки. З метою підвищення якості професійної підготовки майбутніх фармацевтів у полі зору українських науковців нині повинні бути педагогічні підходи до вдосконалення освітнього процесу на засадах неперервності в системі «коледж – академія». До пріоритетних напрямів модернізації вітчизняної системи професійної медичної освіти майбутніх фармацевтів відносимо потребу вдосконалення теоретико-методичної та практичної підготовки майбутніх фахівців, які надаватимуть фармацевтичні послуги на засадах акмеологічного підходу.

Список використаної літератури

- Акмеология: Учебное пособие под ред. А.А.Деркача и В.Г.Зазыкина. Спб.: Питер, 2003. 256 с.
- Бойчук І.Д. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фармацевтів у коледжі : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний ун-т ім. І. Франка. Житомир, 2010. 20 с.
- Кайдалова Л. Г. Теоретичні та методичні засади неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Класичний приватний ун-т. Запоріжжя, 2011. 40 с.
- Калаур С.М. Потенціал акмеологічного підходу у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2014. Вип.32. С.81–84.
- Наказ № 838 від 18.12.2007 «Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України». [Електронний ресурс]. URL. http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20071218_838.html (дата звернення: 02.03.2019).
- Пальчевський С.С. Акмеологія – поклик майбутнього. *Акмеологія в Україні: теорія і практика*. 2010. №1. С.7–13.
- Светочева І. І. Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фармацевтичної галузі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кримський гуманітарний ун-т. Ялта, 2013. 20 с.
- Сліпчук В. Л. Підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні в умовах євроінтеграції. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Випуск 3-4, 2014. С.63–68.

References

- Boichuk, I. D. (2010). *Pedahohichni umovy profesiinoy pidhotovky maibutnix farmatsevtiv u koledzhi* [Pedagogical conditions of professional training of future pharmacists in college] (Unpublished Candidate's Dissertation). I.Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr. [in Ukrainian].
- Derkach, A., & Zazykin, V. (Eds.). (2003). *Akmeologiya* [Acmeology: Tutorial]. Spb.: Piter. [in Russian].
- Kaidalova, L.H. (2011). *Teoretychni ta metodychni zasady neperervnoy profesiinoy pidhotovky maibutnix fakhivtsiv farmatsevychnoho profilu* [Theoretical and methodical principles of continuous professional training of future specialists of the pharmaceutical profile] (Unpublished Doctoral Dissertation). Classic Private University, Zaporizhzhia. [in Ukrainian].
- Kalaur, S. M. (2014). Potensial akmeolohichnoho pidkhodu u profesiinii pidhotovtsi maibutnix sotsialnykh pratsivnykiv [The potential of the acmeological approach in the training of future social workers]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 32, 81–84. [in Ukrainian].
- Nakaz № 838 vid 18.12.2007 «Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku farmatsevychnoho sektoru haluzi okhorony zdorovia Ukrainy» (2007). [Order No. 838 of 18.12.2007 «On Approval of the Concept for the Development of the Pharmaceutical Sector in the Healthcare Sector of Ukraine»]. Retrieved from http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20071218_838.htm. (last accessed: 02.03.2019). [in Ukrainian].
- Palchevskiy, S. S. (2010). Akmeolohiia – poklyk maibutnoho. [Acmeology is the call of the future]. *Akmeolohiia v Ukraini: teoriia i praktyka*, 1, 7–13. [in Ukrainian].
- Svietochева I. I. (2013). *Formuvannia profesiinoy kompetentnosti maibutnix menedzheriv farmatsevychnoy haluzi* [Formation of professional competence of future managers of the pharmaceutical industry] (Extended Abstract of Candidate's Dissertation). Crimean Humanitarian University, Yalta. [in Ukrainian].
- Slipchuk, V. L. (2014). Pidhotovka fakhivtsiv farmatsevychnoy haluzi v Ukraini v umovakh yevrointehratsii [Training of specialists in the pharmaceutical industry in Ukraine in the context of European integration]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, 3–4, 63–68. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.04.2019 р.
Стаття прийнята до друку 02.05.2019 р.
Рецензент: докт.пед.наук, доц. Калаур С.М.

Кищук Виталий

ассистент

кафедра химико-фармацевтических дисциплин

Ровенская медицинская академия КЗВО «Ровенская медицинская академия»

г.Ровно, Украина

**ОБОСНОВАНИЕ ПОТРЕБНОСТИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ФАРМАЦЕВТОВ К
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ КОЛЛЕДЖ-АКАДЕМИЯ НА
ПРИНЦИПАХ АКМЕОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА**

Аннотация. В системе высших медицинских учебных заведений процесс образования должен быть организован таким образом, что дипломированные фармацевты были способны выполнять инновационные профессиональные задачи. Существенного совершенствования профессиональной подготовки будущих фармацевтов можно достичь на основе целенаправленного внедрения акмеологического подхода. На основе изучения психолого-педагогической литературы, документов, нормативных материалов, анализа, синтеза, индукции, дедукции и сравнения рассмотрено содержание акмеологического подхода, проанализированы практические результаты от его реализации в образовательном процессе высших медицинских учебных в системе «колледж – академия». Акмеологический подход позволяет рассматривать профессиональную подготовку будущих фармацевтов с точки зрения ее усовершенствования, поможет обеспечить конкурентоспособность будущих специалистов на рынке предоставления фармацевтических услуг населению.

Ключевые слова: будущие фармацевты; профессиональная подготовка; непрерывность; акмеологический подход.

Kischuk Vitaliy

assistant

Department of Chemistry and Pharmaceutical Disciplines

Municipal Institution of Higher Education «Rivne Medical Academy»

Rivne, Ukraine

**SUBSTANTIATING THE NEED FOR THE TRAINING OF FUTURE PHARMACISTS TO
THE PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE COLLEGE-ACADEMY SYSTEM ON THE BASIS OF
ACMEOLOGICAL APPROACH**

Abstract. The article emphasizes that in the system of higher medical educational institutions the educational process should be organized in a way that qualified pharmacists are to be able to perform innovative professional tasks. Substantial improvement of professional training of future pharmacists can be achieved through the purposeful implementation of acmeological approach. Based on the study of psychological and pedagogical literature, processing of documents and normative materials, analysis, synthesis, induction, deduction and comparison, the content of acmeological approach and practical results of its implementation were analyzed in the educational process of higher medical institutions in the system «College – Academy». Acmeological approach allows you to consider the training of future pharmacists in terms of perfection and harmony. Its goal is to create favorable psychological and pedagogical conditions that will maximally influence the formation of "professional competence, general education and culture, sociability, independence in decision-making and responsibility for your actions. It has been found that scientists believe that there is now a sharp contradiction between the requirement for future professional pharmacists during training and episodic use of the acmeological approach in the educational process. From a practical point of view, the introduction of the acmeological approach in the educational process of institutions of higher medical education, which prepare future pharmacists, will allow to actively influence the following three vectors, such as: the formation of a stable interest among students in the chosen profession; the purposeful development of personal-professional features and qualities that are necessary for the realization of the main functions; the organization of active professional self-improvement and self-development in the process of professional training. This approach will significantly improve the educational process, as well as help to ensure the competitiveness of future bachelors in the market for providing pharmaceutical services to the population of Ukraine. It will help in the following aspects: the formation of students' desire for constant replenishment of knowledge; development of future professionals practical skills independently set and solve various problems of professional character; improvement of the ability to self-actualization of students both in the personal sphere and in the professional sphere (individual, personality, subject of activity).

Key words: future pharmacists; professional training; continuity; acmeological approach.